

IQTISODIY O'SISH DRAYVERLARI: MINTAQAVIY JIHAT ASOSIDA AMALGA OSHIRISH YO'NALISHLARI

Mirxosilov Abduvoxid Abduxamid o'g'li

Biznes va tadbirkorlik oliy maktabi,

MBA-GM-23-B03-guruh tinglovchisi

Annotasiya. Maqolada Rivojlanish va kam rivojlanganlikning sabablari va omillarini tushunish so'nggi besh o'n yillikda ijtimoiy va iqtisodiy tadqiqotlar sohasida hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'ldi. Mintaqaviy rivojlanish taraqqiyotning asosiy talabi sifatida mintaqaviy muvozanatga erishish, infratuzilmadagi nomutanosibliklarni kamaytirish, tarkibiy va hududiy bo'shliqlarni bartaraf etishga qaratilgan turli yo'nalishlarni o'z ichiga oladi. Maqolada mintaqaning sanoatdan ta'lim sohasigacha bo'lgan iqtisodiy-ijtimoiy holatidagi umumiy tendensiyalar ko'rib chiqildi. Zamonaviy sharoitda mintaqaviy iqtisodiyotning o'sish drayverlarini qo'llash imkoniyatlari aks ettirilgan.

Kalit so'zlar: O'sish drayverlari, mintaqaviy iqtisodiyot, iqtisodiy o'sish, rivojlanish salohiyati.

Annotation. In the article, Understanding the causes and factors of development and underdevelopment has become decisive in the field of social and economic research over the past five decades. Regional development includes various directions aimed at achieving regional balance as the main demand for development, reducing imbalances in infrastructure, eliminating structural and territorial gaps. The article examined the general trends in the economic-social situation of the region, from industry to the field of Education. In modern conditions, the possibilities of applying growth drivers of the regional economy are reflected.

Keywords: Growth drivers, regional economy, economic growth, development potential.

U yoki bu bozorda paydo bo'ladigan o'sish impuls-lari (transchegaraviy tabiatni ko'rsatuvchi priori) milliy iqtisodiyot ichidagi turdosh tarmoqlarga kirib borishi, ularga multiplikativ rag'batlantiruvchi ta'sir ko'rsatishi, bundan ham ko'proq iqtisodiy rivojlanish lokomotiviga aylanishi uchun tizimda murakkab ko'p darajali aloqalarni yaratish jarayonlarini boshqarishning maxsus mexanizmlari - drayverlar zarur.

Iqtisodiy o'sish drayverlari - bu bozor talabini ushlab turadigan va o'sish nuqtalaridan turlicha aktivlarni egallab olib, mamlakat iqtisodiyotini o'zgartiradigan kuchli oqimga yo'naltiradigan turli murakkab mexanizmlar majmui. Shuningdek, boshqa ta'rif mavjud: o'sish manbai va iqtisodiy tizim o'rtasidagi aloqani ta'minlovchi mexanizmlar.

Drayverlar har xil tabiatga ega bo'lishi mumkin, ammo drayverning asosiy vazifasi - bu alohida bozorlarda, asosan milliy tizim ichida o'sish nuqtalaridan kelib chiqadigan

impulslarni ushlaydigan va tarqatadigan vertikal va gorizontal aloqalarning butun mamlakat ichidagi tizimini shakllantirishdir.

Zamonaviy sharoitda iqtisodiy o'sish drayverlarini izlash muammosi juda keskin. Mamlakatimiz iqtisodiyotidagi turg'unlik holati bir necha yillardan buyon kuzatilmoqda, buni so'nggi yillarda iqtisodiyotining juda shiddatli rivojlanishi tasdiqlaydi.

Iqtisodiy o'sishning barcha drayverlarini beshta guruhga bo'lish mumkin:

- samarali infratuzilma yechimlarini joriy etish orqali iqtisodiyotni rivojlantirishni rag'batlantiruvchi infratuzilma drayverlari;
- zarur sifatli resurslarni jalb etish orqali iqtisodiyotning o'sishini ta'minlaydigan resurs drayverlari;
- ta'siri iqtisodiyotning turli tarmoqlarida namoyon bo'ladigan tarmoqlararo omillar;
- tarmoq omillari;
- davlat siyosati doirasida boshqaruv qarorlarini qabul qilish orqali amalga oshiriladigan siyosiy omillar.

Ekspert hamjamiyatining fikriga ko'ra, resurslar ustun omil hisoblanadi. Bular: innovatsiya va yangi texnologiyalarni joriy etish, mehnat unumdorligini oshirish, ta'lim va ilm-fanni rivojlantirish, inson kapitaliga investitsiyalarni ko'paytirish, mehnatga haq to'lash darajasini oshirish. Aynan kadrlar malakasi, fan va ta'limni rivojlantirish, biznes-rejalashtirish sifati va biznes jarayonlarini tartibga solish, turli sohalarda innovatsiyalarni joriy etish O'zbekiston Respublikasi hududida iqtisodiy siyosatining asosiy yo'nalishlari bo'lishi kerak. Drayver ushbu mamlakat uchun ichki zaxiralar hisobiga ortib borayotgan talabni qondirishning bazaviy shartlarining maqbul konfiguratsiyasi natijasida paydo bo'lganligi sababli, zamonaviy iqtisodiy sharoitlarda ham mintaqaviy, Respublika iqtisodiyotining barqaror rivojlanish drayverlari import o'rnini bosuvchi nuqtalar bo'lishi mumkin.

Iqtisodiyot o'sishiga ta'sir ko'rsatish darajasi bo'yicha ekspertlar kichik va o'rta biznesni rivojlantirish va qo'llab-quvvatlash, xomashyo bo'lmagan o'sishni rag'batlantirish, yirik sanoatni rivojlantirish, harbiy-sanoat kompleksini rivojlantirish, soliq ma'muriyatchiligini modernizatsiya qilishni nazarda tutuvchi tarmoqlararo omillar guruhini ikkinchi darajali deb hisoblashadi.

Shubhasiz, ekspertlar turli sohalarda o'sishni ta'minlaydigan konseptual tusdagi samarali yechimlarni ko'rishni istaydi.

Ekspertlar tomonidan siyosiy omillarning ahamiyati pastligiga e'tibor qaratish lozim. Bular: korrupsiyaga qarshi kurash, hududlarni rivojlantirish, fuqarolik jamiyatini mustahkamlash, davlatning iqtisodiyotdagi rolini kuchaytirish, milliyashtirish. Shunday qilib, davlatning regulyator sifatidagi roli, mutaxassislarining fikricha, ikkilamchi hisoblanadi.

Natijada biz, masalan, turizm sanoatini rivojlantirish iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish uchun korrupsiyaga qarshi kurashdan kam emasligini ko'rmoqdamiz.

Iqtisodiy o'sish drayverlari haqida gapirganda, unga to'sqinlik qilayotgan salbiy ta'sir manbalariga ham e'tibor qaratish lozim.

Moliyaviy soha va bank sektoridagi muammolar, byudjet tushumlarining kamayishi, inflyatsiyaning o'sishi, talab hajmlarining pasayishi, tashqi siyosiy va tashqi iqtisodiy vaziyatning noqulayligi, ijtimoiy sohadagi muammolar, ommaviy ishsizlik, top-menejmentning boshqaruv xatolari quyidagi salbiy omillardir. Uy-joy kommunal xo'jaligidagi muammolar, terroristik tahdidlar bir guruh salbiy omillarni qamrab oladi.

Xulosa qilib aytganda, iqtisodiy sanksiyalar kuchaytirilishi sharoitida aynan ichki omillar iqtisodiy o'sishning drayverlariga aylanishi kerak. Hududiy darajada qurilish ana shunday drayver bo'lib xizmat qilishi mumkin. YaHMga qurilish ulushi yiliga 0,45-0,75 foiz punktini tashkil qilishi mumkin (mintaqaga qarab). Ishlab chiqarish qurilishi asosiy kapitalga investitsiyalarning jadal o'sishi hisobiga, uy-joy qurilishi esa eskirgan uy-joylarni tugatish dasturlarini faol amalga oshirish va foiz stavkalarining pasayishi sharoitida ipoteka kreditlashning o'sishi hisobiga ko'payishi mumkin. Mintaqaviy o'sishning navbatdagi drayveri kichik va o'rta tadbirkorlikni (ayniqsa, yuqori qo'shilgan qiymatli ishlab chiqarishlarda) mustahkamlash bo'lib, bu o'rta muddatli istiqbolda sakrash imkonini beradi. Inson kapitaliga qilingan puxta o'ylangan va izchil investitsiyalar esa mahalliy tadbirkorlikni yangi sifat bosqichiga olib chiqadi. Bu yerda ham o'sishning asosiy omillaridan biri mintaqaviy universitet (3.0 konsepsiyasi doirasida: ta'lim, ilmiy tadqiqotlar, bilimlarni tijoratlashtirish) bo'lib, uning yordamida sanoatning yangi, tez o'suvchi tarmoqlari, istiqbolli texnologik bozorlar, iqtisodiy yetakchi ma'muriy-hududiy makon shakllantiriladi. Shunday qilib, mintaqada yangi texnologiyalarga asoslangan ishlab chiqarish shakllantiriladi, bu yanada samaraliroq bo'ladi va iqtisodiy o'sishning asosiy drayverlaridan biri bo'ladi

REFERENCES:

1. Jukovskaya I.F., Krasnova M.V. Aholining real daromadlari va valyuta kursining mamlakat turizm-rekreatsiya kompleksini rivojlantirishga ta'siri to'g'risida//Iqtisodiyot va boshqaruv: muammolar, yechimlar. 2019. T. 5. № 2. B. 59-67.
2. Ivanova L.N. O'sish nuqtalari va o'sish drayverlari: tushunchalar mazmuni masalasiga/L.N.Ivanova//Journal of Institutional Studies (Institutsional tadqiqotlar jurnali). – 2015. – № 2. - Q. 120-133.
3. Kalmikov N.N., Katsaurova S.Y. Iqtisodiyotining drayverlari va o'sish to'siqlari: ekspert hamjamiyati fikrlarining sotsiologik tahlili [Elektron resurs]. - Kirish rejimi: <https://www.ranepa.ru/images/News/2017-07/13-07-2017-ekonomika-issl.pdf>
4. Suyunov D. X. Corporate governance mechanism: problems and solutions. Monograph // T.: Academia. – 2007. - T. 200.

5. Suyunov, D., and Elmurod Abdusattorovich Khoshimov. "Methodological aspects of assessing the effectiveness of corporate governance in joint-stock companies. Scientific electronic journal" Economics and innovation technologies " 2 (2018).
6. Suyunov D. H. The main problems of corporate governance and ways to solve them //EPRA International Journal of Economic Growth and Environmental Issues (EGEI) ISSN. – C. 2321-6247.
7. Suyunov D. H. The main problems of corporate governance and ways to solve them //EPRA International Journal of Economic Growth and Environmental Issues (EGEI) ISSN. – C. 2321-6247.
8. Davletyarov M. A., Suyunov D., Kenjabaev A. T. Digitalization of the economy: concepts, problems and implementation strategy //Spectrum Journal of Innovation, Reforms and Development. – 2023. – T. 12. – C. 209-218.
9. Davletyarov M. A., Suyunov D., Kenjabaev A. T. state regulation of digital transformation of the economy / / American Journal of Business Administration, Economics and banking. – 2023. - T. 9. - S. 145-150.
10. Д Х Суюнов, Н К Ёрматова. [Цифровая трансформация процессов управления персоналом в коммерческом банке](#). Journal of new century innovations 43 (4), 75-78.
11. D.X.Suyunov, A.T.Kenjabayev. [Elektron tijorat](#). дарслик. 2023 йил. 450 бет.
12. S D Kholmuradovich, RH Yuldashevich. [The Role Of Foreign Investments In The Development Of Small Business And Private Entrepreneurship](#). EPRA International Journal of Socio-Economic and Environmental Outlook (SEEO).
13. S D Kholmurodovich, T D Shermonovna. [The role and importance of digital technologies in the development of enterprises](#). The American Journal of Social Science and Education Innovations 4 (02), 15-19.